

TERMÉSZETTUDOMÁNYOS
DIGITÁLIS
KOMPETENCIAMÉRÉS
2022. MÁJUS
10. ÉVFOLYAM

Református
Pedagógiai
Intézet

Nagy Lajos

SZTA

RPI

2022. március 25.

CÉLOK A MAI NAPON

- Az OH tájékoztatója alapján a 10. évfolyamos természettudományos mérés lényeges elemeinek kiemelése.
- Feladattípusok, azok speciális jellemzőinek áttekintése
- Általam készített gyakorló feladatok bemutatása.
- Olyan helyek említése, ahol még hasonló gyakorlás lehetséges.
- Felmerülő kérdések megvitatása.
- Mindez 60 percben.

EDDIG LÉTEZŐ TERMÉSZETTUDOMÁNYI (NEMZETKÖZI) MÉRÉSEK

Mérés neve	Mit mér?	Kiket mér?	Milyen gyakorisággal?	Utolsó főmérés éve	Digitális?
PISA	SZÖV, MAT, TT*	15 évesek	3 évente**	2018 (SZÖV)*	igen, kötelezően
TIMSS	MAT, TT	4. évf., 8. évf.	4 évente	2019	igen, opcionálisan***
PIRLS	SZÖV	4. évf.	5 évente	2021	igen, opcionálisan***

SZÖV=szövegértés, MAT=matematika, TT=természettudomány

* Minden ciklusban másik terület kerül fókuszba, és minden ciklusban opcionálisan részt lehet venni egy új, innovatív mérési terület mérésében is.

** A SARS-CoV-2 pandémia miatt a következő főmérés 2021 helyett 2022-ben lesz.

*** Magyarország legutóbb az elektronikus mérésben vett részt.

A TERMESZETI TUDOMÁNYI MÉRÉS JELLEMZŐI

- ❑ ~~Papír helyett digitális, jobban épít a résztvevők aktivitására.~~
- ❑ Többféle információ többféle feldolgozási módja lehetséges.
- ❑ Támaszkodhatunk a nemzetközi, és a szegedi tapasztalatokra.
- ❑ Értékelés sokrétűbb lehet.
- ❑ Feladatlapok lesznek, ezen belül egy információhoz több feladat kötődhet.
- ❑ **Feladatlapok** („blokkok”) között nem, ezeken belül **feladatok** között lesz előre-hátra mozgási lehetőség.
- ❑ Jegyzet papír, számológép használható.

A FELADATLAPOK MEGJELENÉSE

A teljes részletes elemzés megtalálható az [OH honlapján](#), de érdemes egymás mellé rakni az elvárásokat.

Sajnos a tájékoztató a megadott példáinál nem jelzi, melyik évfolyamra szánják azokat, de nekünk 10. évfolyamon bármelyikre fel kell készülni.

Azt látjuk, hogy az egyes feladat-fajták milyen arányban jelennek meg egyes évfolyamokon.

A FELADATLAPOK MEGJELENÉSE

2. ábra A feladat- és idő-visszaszámláló ikonjai

A tesztek *feladatlapokból* épülnek fel, egy feladatlapon belül egy vagy több feladat szerepelhet: utóbbi esetben a feladatok (részben) azonos feladatsituációval rendelkeznek. A tanuló adott feladatlapon belül mindig szabadon mozoghat az abban szereplő feladatok között. A képernyő bal alsó sarkában lévő *Előző* és a jobb alsó sarokban lévő *Következő* gombok segítségével tud értelemszerűen előre vagy hátra lépni, továbbá a feladatok fölött a feladatlapban szereplő valamennyi feladat sorszámát egybefűzve látja, így a megfelelő számra kattintva közvetlenül is elérheti a kívánt feladatot. Kék szín jelzi azt a feladatot, amelyen éppen dolgozik, zöld a megválaszolt, piros a még nem megválaszolt, míg narancssárga a részben megválaszolt feladatokat.

3. ábra A feladatlap feladatösszesítőjének ikonja a különböző színjelekkel

A FELADATLAPOK MEGJELENÉSE

Egy **feladatlapot** tetszőleges ideig végezhet, de ha lezárta nincs visszalépés.

A feladatlap fülei és **feladatai** között is kell(het) majd mozogni. Bal oldal feladat ismertetése, jobb oldal kérdések.

The screenshot shows a digital task page. At the top, there are navigation tabs: '1. cikk', '2. cikk', '3. cikk', '4. cikk', 'Ábra', and 'Kísérlet'. The 'Kísérlet' tab is selected and highlighted with a blue background. Below the tabs, the title 'Kísérleti napló' is displayed. The main content area is divided into two columns. The left column contains the text of a lab report, and the right column contains a multiple-choice question.

Kísérleti napló

Első kísérletemben 3 egyforma pohárba ugyanolyan mennyiségű, de különböző hőmérsékletű vizet tettem, majd egy óra múlva megmértem a poharakban levő víz mennyiségét.

1. minta   2. minta   3. minta

Második kísérletemben ugyanolyan mennyiségű és hőmérsékletű vizet öntöttem egy vizespohárba és egy 20 cm átmérőjű lábosba. Egy óra múlva szintén megmértem a két edényben levő víz mennyiségét.

4. minta   5. minta

Lillát megdöböntette, mekkora mennyiségű víz párolog el naponta a Balatonból, ezért vizsgálatokat végzett, hogy kiderítse, mely tényezők befolyásolják a párolgást. A kísérletleírást az utolsó fülön találod.

Mit tapasztalt Lilla a három kísérlet során? Kattints az összes helyes válaszra!

- A Az első kísérletben a legtöbb víz az 1. mintában maradt.
- B Az első kísérletben a 2. és 3. mintából ugyanannyi víz párologott el.
- C A második kísérlet végén a lábosban és a pohárban ugyanannyi vizet mért Lilla.
- D A harmadik kísérletben több víz párologott el abból a pohárból, ami a ventilátor elé került.
- E A három vizsgálat után a legkevesebb víz a 2. mintából maradt a kísérlet végére.

A FELADATTÍPUSOK CSOPORTOSÍTÁSA TUDÁSTERÜLETEK SZERINT

□ **TARTALMI TUDÁS**

Anyagi világ, Élő világ, Föld és világ

□ **MÉRÉSELMÉLETI TUDÁS**

Változó, Mérés, Pontosság, Adatok,
Kísérletformák, Adatok megbízhatósága

□ **GONDOLKODÁSI MŰVELETEK**

Háttértudás, Kísérletek megtervezése és végrehajtása, Problémamegoldás,
Modellhasználat, Bizonyítékon alapuló érvelés, Adatok értelmezése, Magyarázat és érvelés

ANYAGI VILÁG (A)

- A1 – Az anyag és kölcsönhatásai • Szerkezet és tulajdonságok • Kémiai változások
- A2 – Erő és mozgás • Az erő fajtái és tulajdonságai • Mozgás és egyensúly • Nyomás
- A3 – Energia • Energia formái, energiaforrások • Energiaátalakulások és energiamegmaradás • Hőenergia
- A4 – Hullámok • Elektromosság és mágnesesség • Fény • Hang
- A5 – Technológia és tervezés • Erőművek • Elektromágnesek alkalmazása (vashulladék szétválasztás) • Hanghullámok információtechnológiai alkalmazása

ÉLŐ VILÁG (É)

- É1 – Élőlények tulajdonságai és életfolyamatai
  - Élőlénycsoportok közötti különbségek • Szervrendszerek felépítése és működése • Életfolyamatok, homeosztázis • Sejtek és funkciói: sejt légzés, fotoszintézis
- É2 – Az ember • Betegségek terjedése • Immunrendszer • Egészség fenntartása
- É3 – Ökoszisztémák • Energiaáramlás • Anyagok körforgása • Populációk közötti kölcsönhatások • Az emberi tevékenység hatása
- É4 – Öröklődés • Életciklusok és fejlődésminták • Szülők és utódok • Tulajdonságok öröklődése • Tulajdonságok sokfélesége
- É5 – Evolúció • Közös ős bizonyítéka, • Különbözőség és a természetes kiválasztódás • Alkalmazkodás • Biológiai sokféleség
- É6 – Technológia és tervezés • Bionymtatás

FÖLD ÉS A VILÁG (F)

- F1 – A Föld a világegyetemben • A Világegyetem galaxisai és csillagai • A Föld és a Naprendszer • A Föld kialakulása
- F2 – A Föld rendszerei • A Föld anyagai és rendszerei • Lemeztektonika • Víz szerepe a Földfelszín folyamataiban • A Föld szerkezete • Időjárás és éghajlat • Biogeológia
- F3 – Föld és az ember tevékenysége • Természeti kincsek • Természeti katasztrófák • Az ember hatása a Föld rendszereire • Globális éghajlatváltozás
- F4 – Technológia és tervezés • Űrkutatás • Környezetvédelmi technológiák

MÉRÉSELMÉLETI TUDÁS (M)

- M1 – **A változó fogalma** • Független és függő változók • Kontrollált körülmények
- M2 – **A mérés fogalma** • Kvalitatív mérés (megfigyelés) és kvantitatív mérés • Kontroll-vizsgálat • Skálák használata
- M3 – **Pontosság** • A mért adatok pontossága (szisztematikus és véletlen hiba) • A pontatlanság minimalizálása (Mérés ismétlése, eredmények átlagolása) • A mérési eljárás pontossága (megismételhetőség, eredmények egyezése)
- M4 – **Adatok megjelenítése** • Megjelenítés formái (táblázat, grafikon, diagram) • A megfelelő megjelenítés kiválasztása
- M5 – **Kísérletformák** • Kísérlet, terepvizsgálat vagy szabályszerűség keresése • A feltett kérdésnek megfelelő kísérletforma kiválasztása
- M6 – **Információ-megbízhatóság** • Vélemény, tény és szakvélemény • Adatok értelmezése a nyilvánosság számára

SEGÍTŐ OLDALAK

RPI jó gyakorlatai között NTK kompetencia fejlesztő füzetek természettudományból. (pdf, nem interaktívak, de jók)

PISA mérések **nyilvánosságra hozott feladatai** az OH honlapján (2015-ösek **interaktívak**, nagyon hasonlók a mostani méréshez)

TIMSS mérések **nyilvánosságra hozott feladatai** az OH honlapján (ZIP, nem interaktívak)

HEFOP 3.1.1. projekt matematika és szövegértés kompetencia alapú programcsomagok kereszttantervi „B” moduljai **matematika** és **szövegértés** (nem interaktívak, de összetett gondolkodást, és a most mérni kívánt gondolkodási képességeket kívánják meg)

Index kvíz

https://index.hu/tudomany/2016/12/08/pisa_kviz_teszt_okosabb_mint/

Geogebra gyakorló feladatok (Jadlószkiné Nemes Ildikó)

□ <https://www.geogebra.org/m/tMMdVdQb>

HÁTTÉRANYAG

MTA-SZTE Természettudományos
kutatócsoport

<http://edu.u-szeged.hu/ttkcs/kezikonyvek>

TESZTMÁTRIX

	Anyagi világ	Élő világ	Föld és a világ	Méréselmélet
6. évfolyam	20-25%	30-35%	25-30%	15-20%
8. évfolyam	25-30%	25-30%	20-25%	20-25%
10. évfolyam	25-30%	25-30%	20-25%	20-25%

	Háttértudás	Kísérletek megtervezése és végrehajtása	Problémamegoldás és modellhasználat	Bizonyítékon alapuló érvelés. Adatok értelmezése	Magyarázat és érvelés
6. évfolyam	5-10%	15-20%	20-25%	15-20%	30-40%
8. évfolyam	3-6%	20-25%	20-25%	25-30%	25-35%
10. évfolyam	3-6%	20-25%	20-25%	25-30%	25-35%

FELADATTÍPUSOK GONDOLKODÁSI TERÜLETEK SZERINT PÉLDÁKKAL

Hiperhivatkozások:

- * Az OH példafeladata.
- @ PISA mintafeladat
- & TIMSS mintafeladat (digitalizálva)
- # B MODUL és NTK mintafeladat (digitalizálva)

FELADATOK TÍPUSAI ÉS ARÁNYAI A MÉRÉSBEN

**Háttértudás (3-6%)
választás**

- Egyszeres

**Kísérletek megtervezése
és végrehajtása (20-25%)**

- Többszörös választás

**Problémamegoldás és
Modellhasználat (20-25%)**

- Kategória választás

- Fogd és vidd

**Bizonyítékokon alapú érvelés.
Adatok értelmezése (25-30%)**

- Legördülő menü

Magyarázat és érvelés (25-35%)

- Nyílt végű

HÁTTÉRTUDÁS (H)

- • **Felidézés*** és **felismerés** Pl. ismeretek, helyes megállapítások, a megfelelő modell és a megfelelő ábrázolás felismerése.
- • **Jellemzés** Élőlények, anyagok és tudományos eljárások jellemzése, vagy **jellemzésük felismerése***, amely bizonyítja, hogy a tanuló tisztában van tulajdonságaikkal, szerkezetükkel, működésükkel.
- • **Összehasonlítás, megkülönböztetés** @, **osztályozás** Élőlények, anyagfajták vagy folyamatok hasonlóságainak és különbségeinek felismerése. Anyagok, élőlények és folyamatok megkülönböztetése, osztályozása vagy rendezése adott jellemzők, tulajdonságok alapján. Osztályozáshoz alkalmazható tulajdonságok felismerése.

KÍSÉRLETEK MEGTERVEZÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA (K)

- Természettudományosan vizsgálható és nem vizsgálható kérdések megkülönböztetése
- Hipotézis, kérdés megfogalmazása
- **Következtetés a vizsgált hipotézisre***, kérdésre
- Megfigyelések megfogalmazása, értelmezése
- Megadott kísérleti terv elemzése: a kísérletben alkalmazott eszközök, lépések értelmezése
- Egy kísérlet terv kritikája
- Független és függő változók, valamint **kontroll körülmények megkülönböztetése egy kísérletben***
- Megfelelő kísérleti terv kiválasztása
- A mérés pontatlanságának csökkentése
- Megfelelő eljárás kiválasztása

PROBLÉMAMEGOLDÁS, MODELLHASZNÁLAT (P)

- Problémák és kérdések meghatározása
- Célkitűzések megfogalmazása
- Problémák megoldása
- A legjobb megoldás kiválasztása*
- Megoldás ellenőrzése
- Megoldások általánosítása, kiterjesztése
- Modellek értelmezése*
- Modellek létrehozása
- Modell alkalmazása* jelenségek, folyamatok, rendszerek értelmezésében
- Szimulációk fejlesztése, alkalmazása
- Modellek hibái, korlátai és érvényessége

BIZONYÍTÉKOKON ALAPÚ ÉRVELÉS. ADATOK ÉRTELMEZÉSE (B)

- Kvalitatív (megfigyelésből származó) és kvantitatív adatok gyűjtése és lejegyzése
- Adatok rendszerezése és ábrázolása*
- Adatok megbízhatóságának ellenőrzése
- Adatok pontosítása
- Adatok jelentése
- Összefüggések vizsgálata *
- Bizonyítékokon alapuló érvelés*

MAGYARÁZAT ÉS ÉRVELÉS (M)

- Magyarázatalkotás *
- Következtetés*
- Események előrejelzése
- Általánosítás, következtetések kiterjesztése a jelenségek egy szélesebb körére

SEGÍTŐ FELADATKÉSZÍTŐK

- ❑ LEARNINGAPPS.org (pl. feladat mátrix is jó)
- ❑ <https://teachermade.com/> (30 napos ingyenes verzió vagy előfizetés)
- ❑ Redmenta.hu
- ❑ Google forms (Külön lapokkal imitálható az egy feladathoz többféle kérdés készítése.)
- ❑ Saját iskola feladatbankját érdemes létrehozni, esetleg a helyben szokásos online feladatmegoldó felületre aktualizálni.
- ❑ goegebra.org
- ❑ <https://phet.colorado.edu/hu/>
- ❑ <https://www.vascak.cz/physicsanimations.php?l=hu>

REFTANTÁR SAJÁT GYAKORLÓ FELADATLAPOK

KOMPETENCIA „B” MODULBÓL és NTK
munkafüzet feladatokból #

TIMSS feladatokból &

PISA feladatokból @
Interneten található online feladatsorok

INDEX \$\$

GEOGEBRA.ORG \$\$

HASZNOS TANÁCSOK A VÉGÉN

- **Digitális felület nélkül is hasznos a szövegértés fejlesztése, hosszabb szövegek befogadásának tréningezése, illetve a matematikai kompetencia mennyiségek közötti (alap)összefüggéseinek átismétlése.**
- **Ha egy alapszöveghez több feladat is társul, figyeljék a diákok, hogy egyik kérdésben a másikhoz találnak-e adalékot, segítséget.**
- **Gondoljanak a mindennapi életükre, az is adhat kapaszkodót.**
- **Mindenképp megcsináltatnám velük a Fizika szövegértés B modulok közül a 9. évf. elsőt, a fizika tudományáról. Ez szemléletformáló, és a szövegértésüket is fejleszti.**

A jelenlévők ötletei, jó gyakorlatai.
Kérdések, észrevételek.

Köszönöm a figyelmet!
Nagy Lajos
SZTA
nagylala15@gmail.com